

Es tradueix al castellà la primera novel·la de René Crevel

Una magdalena mullada en LSD

Antoni Gómez

La veritat és que René Crevel va ser un personatge controvertit i ben singular. Va néixer a París el 1900 i es va suïcidar als trenta-cinc anys després d'arrossegar una tuberculosi crònica. Morí amb el rerefons d'una polèmica política entre l'escriptor rus Ilià Ehrenburg i André Breton al si del Congrés per a la llibertat de la Cultura que va tindre lloc a París. D'esperit mundà, llançat desesperadament al gaudi de l'eros, mèdium en les sessions espiritistes surrealistes, entusiasta militant comunista, homosexual en un grup que no els acceptava (Breton), sensible i fràgil; en definitiva, aquest personatge va ser un dels escriptors més heterodoxos, contradictoris i turmentats de l'avantguarda francesa de principi del segle XX.

Biògrafs i crítics coincideixen a assenyalar que la seua afiliació al moviment surrealista va ser més vital que intel·lectual i ideològica. Indubtablement, va tindre necessitat d'agafar-se a un marc de referències per a poder sobreviure a la devastació emocional que li va causar el seu ambient familiar. Hi ha un trauma de la infantesa que el va marcar en tots els sentits: el pare es va suïcidar i la mare, en un gest histèric, brutal i despietat, va arrossegar al menut fins el cadàver i el va obligar a mirar-lo.

III
La idea del suïcidi està present ja en «Desvíos», obra publicada l'any 1924

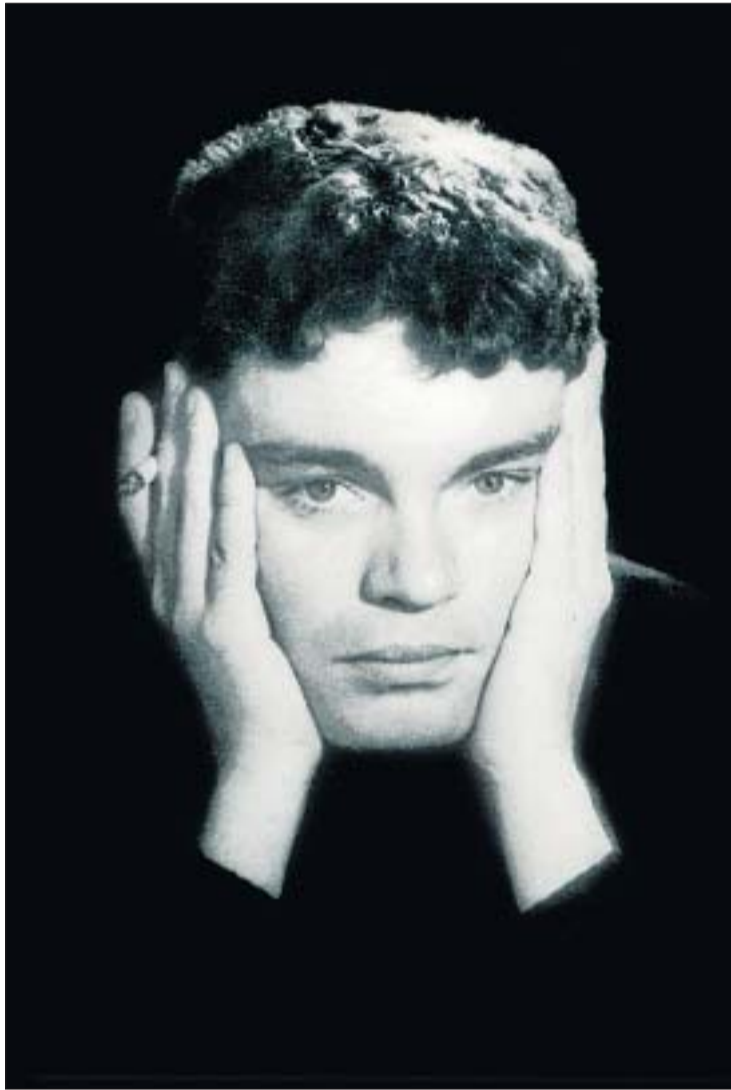
René Crevel

Desvíos

Traducció d'Andrés Pau
El Nadir, València, 2008

No debades, el tema del suïcidi és recurrent en l'obra d'aquest escriptor, sens dubte un dels més desconeguts del moviment surrealista i que, des dels anys huitanta a França i recentment a Espanya, està sent objecte d'un merescuda recuperació. Editorials independents i elegantíssimes, com és el cas de Cabaret Voltaire a Barcelona o d'El Nadir, a València, han començat a publicar les seues obres. Ve a compte un elogi a El Nadir pel seu imaginatiu i valent treball de publicació d'autors i autores que van fer de l'heterodòxia la seua bandera. Oblidats del gran públic, aquesta recuperació editorial em sembla beatífica.

Desvíos (Détours), la primera novel·la de René Crevel, traduïda per primera vegada al castellà esplèndidament pel crític Andrés Pau, va ser publicada l'any 1924. Crevel era un agosarat activista del surrealisme que va tindre un entusiasta protagonisme en les sessions d'himnosi i escriptura automàtica. Sessions que, tot s'ha de dir, va concloure el mateix Breton perquè en estat de trànsit himnòtic aflorien els sentiments de

LEVANTE-EMV

SURREALISTA. René Crevel (París, 1900-1935).

suïcidi dels participants i perillosos comportaments psicòtics. Ho confessa l'autor de *Nadja*, en el cas de Crevel aquest sentiment estava sempre latent.

En les fascinants memòries de Klaus Mann (un altre suïcida) publicades per Alba Editorial l'any passat, *Cambio de rumbo*, el fill primogènit de Thomas Mann, amb qui va tindre una relació afectiva, carrega les tintes contra André Breton perquè el jove Crevel

«se entregó a la búsqueda de un camino, se entregó a la guía de un espíritu maléficamente paradójico, ególatra e insolente». Mann retrata l'origen de la relació de René Crevel amb els surrealistes amb lúcida cinisme: «Quizá era precisamente este culto a la neurosis, esta provocadora glorificación de la chifladura, por los que se sentía atraído mi amigo. Al declararse partidario de una filosofía del contrasentido y de la locura, proba-

blemente pensaba combatir la verdadera locura, la que nos rodea, y la que, según él, amenazaba su propio espíritu, su propio sano juicio. (...) ¿Estaba loco él o lo estaban sus congéneres y coetáneos, nuestro mundo, nuestra época?». Aquesta és la metàfora que sembla exemplificar-se en altre dels seus cèlebres llibres, *Êtes-vous fous?*, publicat l'any 1929.

Détours és una novel·la d'iniciació en la vida, de recerca personal, protagonitzada per un jove, Daniel, que relata en primera persona, amb un estil que m'atreviria a definir entre la lucidesa del somni i la laxitud de la vigília, el procés d'esquarterament de la seua educació burgesa i l'empremta d'un trauma familiar que va reinterant-se fins a la societat en totes les seues pàgines. I la idea del suïcidi, sempre el suïcidi. La mare de Daniel se suïcida perquè no pot assimilar la deshonra que protagonitza el marit, un militar amb els vicis dels que han estat a les colònies..., el pare ho farà més tard.

És un personatge que arrossega una falta d'atenció cap a la seua persona per part d'una mare «la personificación, bastante mediocre, de la llamada alta burguesía» i d'un pare militar a qui «guardaba rencor por no prestar la menor atención a mi pequeña persona». En aquest context, apareix el desig del jove i la seua fascinació per les dones: Jessy la ballarina, Léila, «aquella india con los ojos más grandes que la boca», Myriam, que rep sessions d'himnosi... i el desig, sempre el desig: «Mil pequeñas mujeres poblaban mi habitación. Como no me veían (me obedecían hasta el punto de cerrar los ojos cuando yo bajaba los párpados) y creían que no las veía, morían verdaderamente beatificadas. Entonces el recuerdo, nada más que el recuerdo, arrojaba mi sueño con la suavidad de un sudario tejido con esmero». René Crevel es mereix aquesta recuperació de la seua obra. Com escriu Blas Parra en una breu però eloqüent introducció, deixem que els lectors postmoderns s'acosten a aquest Proust febril que en lloc de mullar la magdalena en una innocent infusió la va mullar en LSD.

La poesia figurativa, quotidiana i detallista de Martí Noy

La vida com una carrera

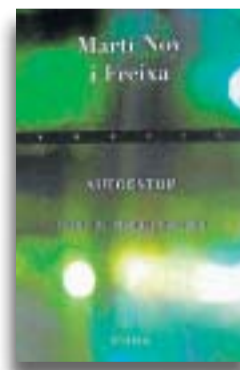
J. Ricart

Malgrat la seua darrera *plaque*, guanyadora del Premi Joan Teixidor, podem afirmar, sense dubte, que hui presentem el debut oficial —i per la porta gran— de Martí Noy i Freixa (Barcelona, 1974) amb *Autoestop*, un deliciós llibre de quaranta poemes d'apenes tres-cents versos concebut com una al·legoria, com un viatge iniciàtic del protagonista: «Conduexo sense copilot / per les corbes de la vida. Les benzineres són una llar / i els neons dels hotels són fars del nostre port». Un recorregut on principi i fi esdevenen els mateixos amb una clara estructura circular. En aquest volum com tants altres l'important no és la distància feta, sinó l'itinerari pels entrebancs de l'amor, del passat, dels sentiments que es materialitzen en xicotets fragments de l'existència quotidiana.

Per aquesta mateixa raó, *Autoestop* és una col·lecció de records, d'instant, de objectes anodins que evidencien el pas del temps. Per exemple a *Metàstasi*, «L'heura del teu record / se m'enfila pels claus de l'oblit, / m'envaeix el sotapell / i va microfissurant / les parets que em contenen»; o en altres en els quals sembla conjurar el passat, mitjançant una imatge: «Treure una fotografia dels calaix / fer florir el record». Tal com assenyala Manuel Forcano al pròleg, aquests poemes «són interrogants, i repensen el sentit d'instant, de detalls petit d'una fotografia que tu ens ensenyes duent el zoom al màxim».

Des d'un punt de vista constructiu hi operen dos mecanismes. Per una banda la fragmentació i per altra l'objectualització. Es tracta d'una poesia àmpliament figurativa que intenta concretar i materialit-

zar en menuts detalls tota la gran varietat de sentiments i sensacions del poeta mitjançant la renovació d'imatges —la majoria amb un denominador comú: la seua quotidianitat, ambientació urbana i nocturna etc. Per exemple a *Cosmètica* aprofita la metàfora del maquillatge com a fals artífici; i que sintetitza en una les dues passions del nostre autor: la d'arquitecte i la de poeta: «L'arquitectura diu que rehabilitar la façana / és maquillar una cara. Els paletes apliquen crema hidratant a les esquerdes, / depilen les cornises, perfilen les finestres, i posen rimel a les persianes / però les esquerdes rebrotan». O per exemple, en un altre SOS (*Save Our Souls*) en el qual eleva el fet ordinari de llençar el fem a la categoria universal de la comunicació humana en tan sols quatre ratlles: «Llenço l'ampolla / pel forat del

Martí Noy i Freixa

Autoestop

Premi de Poesia Joan Llacuna Ciutat d'Igualada 2007
Viena, Barcelona, 2008

contenedor del vidre, / és ple de mistatges d'altres / naufragos».

Un altre tret que identifica aquest llibre és la seua estudiada estructuració en quatre parts («Radiocasset», «Stop», «Camions» i

«Polze») i l'elecció dels títols dels poemes (*Freqüència modulada*, *Precuinat*, *Autoestima Antidepressiu o Bricolatge*). De forma paral·lela aquest desig de sorprendre i —de retruc— seduir el lector també el podem apreciar amb el lèxic emprat, una llarga llista de mots molt poc utilitzats en poesia com «any zero», «neons», «rimel», «interfon», «tetra brik» no sols per renovar la matèria primera, sinó per explorar i explotar les possibilitats expressives d'aquests termes.

Podem concloure com a resum que la veu de Martí Noy defuig de la grandiloqüència retòrica, del decorativisme i de la falsa transcendència amb uns versos xiuxieujats, quasi a cau d'orella. El seu valor no rau en allò que designa sinó més aviat el que deixa endevinar entre línies. La seua poesia ens captiva, una vegada més, per la seua pressumpta senzillesa, i un estil on ha sabut conjugar la denotació i la suggerència, la brevetat i la riquesa de matisos, amb un ritme fortament sincopat, però alhora, sense presses.